

langere termijn opvolging in andere bevindingen kan resulteren. We zullen in de toekomst daarom ook regelmatige updates van onze gegevens uitvoeren.

6. REFERENTIES

- BRIGHT, C.L., KOHL, P.L. & JONSON-REID, M. (2014). Females in the Juvenile Justice System: Who Are They and How Do They Fare? *Crime & Delinquency*, 60(1), 106-125.
- COLMAN, R.A., KIM, D.H., MITCHELL-HERZFELD, S. & SHADY, T.A. (2009). Delinquent Girls Grown Up: Young Adult Offending Patterns and Their Relation to Early Legal, Individual, and Family Risk. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(3), 355-366.
- LANCTÔT, N. (2005). Que deviennent les adolescentes judiciairisées près de dix ans après leur sortie du Centre jeunesse ? *Criminologie*, 38(1), 139-162.
- MOFFITT, T.E. (1993). Adolescence-limited and life-course persisting antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.
- MOFFITT, T.E., CASPI, A., RUTTER, M. & SILVA, P.A. (2001). *Sex differences in antisocial behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NIEUWBEERTA, P. & PIQUERO, A. R. (2008). Mortality Rates and Causes of Death of Convicted Dutch Criminals 25 Years Later. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 45(3), 256-286.
- NUYTIENS, A. (2011). Small numbers, big problems. *Het levensverhaal en (jeugd)delinquente traject van vrouwelijke gedetineerden*. Brussel: VUBPress.
- NUYTIENS, A., JASPERS, Y. & CHRISTIAENS, J. (2015). Trajecten van uit handen gegeven jongeren in de volwassenheid. *Panopticon*, 36(3), 248-265.
- ODGERS, C.L. *et al.* (2008). Female and male antisocial trajectories: From childhood origins to adult outcomes. *Development and Psychopathology*, 20, 673-716.
- PIQUERO, A.R., FARRINGTON, D.P., SHEPHERD, J.P. & AUTY, K. (2011). Offending and Early Death in the Cambridge Study in Delinquent Development. *Justice Quarterly*, 31(3), 445-472.

CRIMINOLOGIE EN METHODOLOGIE / CRIME & CRIMINAL JUSTICE STATISTICS & METHODOLOGY

De opkomst van de private veiligheidssector in België?

PAUL PONSAERS¹

- ^a Prof. dr. emeritus UGent, Departement Criminologie, Strafrecht & Sociaal Recht (Corresp.: Paul.Ponsaers@ugent.be).

In deze bijdrage gaan we in op de vraag waar we in België staan met betrekking tot de verhouding publieke-private politie en of we hier al dan niet in de toekomst verandering in mogen verwachten. Terwijl voorgaande regeringen steeds een vrij terughoudende positie hadden aangehouden in verband met de inschakeling van de private veiligheidssector ten voordele van de publieke politie, ligt het in de lijn van de verwachtingen dat de huidige centrumrechtse regering een ander beleid zal ontwikkelen, mede doordat besparingen op het overheidsapparaat één van de centrale thema's van deze regering blijkt te zijn.

Toen België op 25 mei 2014 naar de stembus trok voor de jongste federale verkiezingen werd uiteindelijk op 11 oktober 2014 een nieuwe regering gevormd, bestaande uit een voorheen onuitgegeven coalitie van Vlaams-nationalisten (N-VA), liberalen (Open Vld en MR), christendemocraten (CD&V). Deze regeringssamenstelling maakte een einde aan ruim 25 jaar aanwezigheid van Franstalige socialisten in de regering. Als minister van 'Veiligheid

en Binnenlandse Zaken, belast met Grote Steden en de Regie der gebouwen' trad Jan JAMBON aan (N-VA). Voor het eerst ging het niet enkel om een minister van 'Binnenlandse Zaken', maar meteen werd deze excellentie dus ook bevoegd voor 'Veiligheid'. Eind november kwam hij naar buiten met zijn beleidsverklaring (JAMBON, 2014).

Tijdens de wissel van de wacht, bij het aantreden van nieuwe minister, legde de ministeriële stuurgroep (die zich lange tijd bezig hield met het uitwerken van een langetermijnvisie voor de politie) haar rapport neer *Een politie in verbinding. Een visie voor de politie in 2025* (BRUGGEMAN *et al.*, 2014)². De tekst werd kort na de neerlegging voorgesteld aan de pers en bekend gemaakt aan de beleidsmakers op 30 juni 2014. In het kader van de 'driving force' die spreekt over de 'pluralisering' van het veiligheidsaanbod wordt verwezen naar het bestaan van private spelers binnen het commerciële landschap en de samenwerkingsverbanden en participatie in overlegstructuren.

In een eerste deel gaan we in op de huidige situatie, om in een tweede deel de recente beleidslijnen te schetsen ter zake. In een eindconclusie brengen we de belangrijkste elementen samen.

1. DE HUIDIGE SITUATIE: BELGIË IN EUROPA

Uit onderstaande grafiek 1 blijkt dat in België (in Europees verband) verhoudingsgewijs veel meer publieke politieambtenaren werkzaam zijn (72,5%) in de totaliteit van het veiligheids-personeel (publiek en privaat samen) dan personeel uit de private veiligheidssector (27,5%), in vergelijking met bv. landen als de UK (publiek 30,8%; privaat 69,2%), Ierland (publiek 39,3%; privaat 60,7%), Zweden (publiek 47,2%; privaat 52,8%), Nederland (publiek 53,3%; privaat 46,7%), Frankrijk (publiek 61,8%; privaat 38,2%) of Duitsland (publiek 59,9%; privaat 40,1%). Dit zegt natuurlijk niets over de hoogte van het niveau van de aanwezigheid van veiligheids-personeel als zodanig in absolute aantallen (hoog of laag). Het zegt enkel wat over de *verhouding* publiek-privaat.

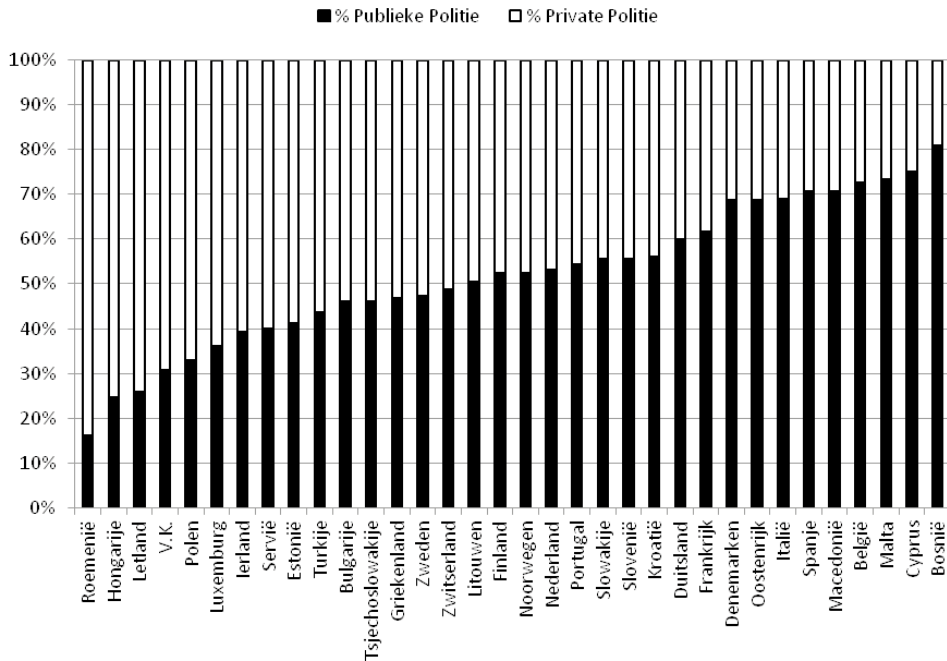
België komt zowat achteraan in deze reeks, gevolgd door Malta, Cyprus en Bosnië, in de nabijheid van landen als Italië en Spanje met een opvallend centralistisch gestuurd politiestelsel (PONSAERS & DEVROE, 2014)³. Op het moment van deze meting had de private sector daarentegen gemiddeld een overwicht (52%) in Europa, in vergelijking met de publieke sector (48%). Kortom, België wijkt opvallend af van de meeste Europese landen wat deze verhouding betreft.

² Leden waren: Dirk ALLAERTS, Alain BARBIER, Willy BRUGGEMAN (voorzitter), Mark CRISPEL, Lode DE WITTE, Marleen EASTON, André LEMAITRE, Kim LOYENS, Jeroen MAESSCHALCK, Ann MASSEL, Thierry MAURER, Paul PONSAERS, Marcel SIMONIS, Marc VAN DEN BROECK, Dominique VAN RYCKEGHEM, Hans WANDERSTEIN. Dominique VAN RYCKEGHEM verzorgde de eindredactie van het rapport.

³ Onder publieke politieagenten wordt verstaan: recherche, verkeerspolitie, grenspolitie, rijkswacht, politieagenten in uniform, stadswacht en gemeentepolitie; er wordt niet onder verstaan: civiel personeel, douanebeambten, belastingpolitie, militaire politie, ambtenaren van de geheime dienst, speciale politie-eenheden, cadetten en parketpolitie. Er wordt echter op gewezen dat onder de verschillende jurisdicties de definitie van politieagent nogal kan verschillen.

In de afgelopen jaren is het totale aantal politieagenten in de EU-28 stabiel gebleven. Gedurende de periode 2007-2012 is het aantal publieke politieagenten in de EU met slechts 2,3% toegenomen. Van alle EU-lidstaten hadden in 2012 Italië, Spanje en Duitsland het grootste aantal publieke politieagenten; tezamen namen deze landen 45% van het EU-totaal voor hun rekening. Zie: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/>

GRAFIEK 1: EUROPESE VERGELIJKING VERHOUDING PERSONEEL INGEZET DOOR DE PUBLIEKE POLITIE – PRIVATE VEILIGHEIDSDIENSTEN – IN PERCENTAGES (2011)

Bron: Eigen berekening [Basis: DE CLERCK, H. (2013). The socio-economic added value of private security services in Europe, Fourth White Paper, Madrid: CoESS-Aproser].

Iets anders zijn natuurlijk de absolute aantallen. Meestal wordt dit uitgedrukt in verhouding tot het inwonertal van een land. Voor een goed begrip van de gegevens in onderstaande grafiek 2: hoe hoger het aantal is, hoe meer inwoners één personeelslid dient te omkaderen. Zo moet één publiek politieambtenaar in Roemenië instaan voor niet minder dan 1.050 Roemeense burgers, terwijl één private agent in dat land moet instaan voor 201 bewoners. De verhouding is dus hier manifest in het voordeel van de private sector. Aan de andere kant van het spectrum vinden we bijvoorbeeld Bosnië, waar één publiek ambtenaar slechts 217 inwoners voor zijn rekening moet nemen, terwijl één privaat agent hier niet minder dan 914 omringt. Hier ligt de verhouding met andere woorden uitdrukkelijk in het voordeel van de publieke politie.

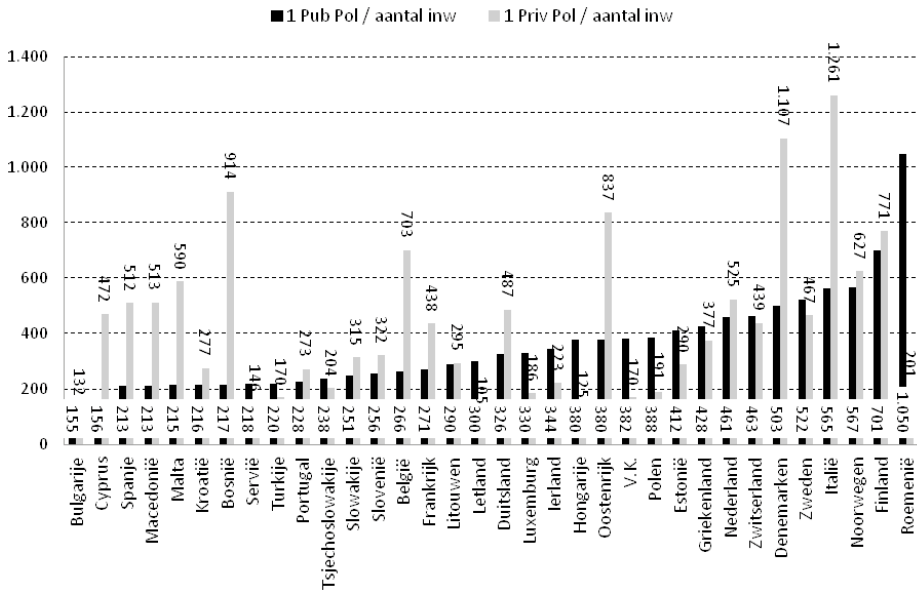
De variabiliteit in Europees verband is dus enorm wat de publieke versus private politiebezetting betreft. Soms is er een patroon in waar te nemen, en lijken beide sectoren als communicerende vaten te functioneren, in andere gevallen is dat evenwel helemaal niet het geval en ligt de verklaring ervoor niet voor de hand. Aangenomen mag worden dat deze verhouding in grote mate gesteund is op politieke voorkeuren ter zake.

Het Europees gemiddelde van het omringingscoëfficiënt, wat de publieke politie betreft, ligt op 356 inwoners, terwijl het gemiddelde voor dat coëfficiënt voor de private sector ligt op 290. Kortom, in Europees verband zijn er dus gemiddeld meer private agenten werkzaam dan publieke in relatie tot het inwonertal.

Indien we België van naderbij beschouwen in deze Europese context merken we dat ons land een omringingscoëfficiënt heeft van 266 inwoners per lid van de publieke politie, waarmee België ruim onder het Europees gemiddelde scoort, en dus relatief ruim in de

publieke politie zit, zonder echter bij de outliers gerekend te hoeven worden. Wat datzelfde coëfficiënt betreft voor de private sector komen we op 703 inwoners per personeelslid, waarmee ons land opvallend hoger scoort dan het Europees gemiddelde, en België dus op dit vlak een uitzonderingspositie inneemt, gelijkend op deze van bijvoorbeeld Spanje, Italië, Oostenrijk en Denemarken.

GRAFIEK 2: EUROPESE VERGELIJKING: AANTAL INWONERS PER PUBLIEKE POLITIEAMBTENAAR; PER PRIVAAT PERSONEELSLID PRIVATE VEILIGHEIDSDIENSTEN – IN ABSOLUTE AANTALLEN (2011)

Bron: Eigen berekening [Basis: DE CLERCK, H. (2013). *The socio-economic added value of private security services in Europe*, Fourth White Paper, Madrid: CoESS-Aproser].

Uit grafiek 3 leiden we af dat België 193 inwoners per veiligheidspersoneelslid scoort (publiek en *privaat samen*), waarmee België wat hoger scoort dan het Europees gemiddelde (= 150), en dus vergelijkenderwijs zeker niet beschikt over een overdreven groot veiligheidsdispositief. Hiermee is meteen aangegeven dat België zich zowat in de Europese middenmoot bevindt als het gaat om de verhouding publieke politie/inwonertal, doch een opvallend hoog cijfer heeft als het gaat om de verhouding private politie/inwonertal. Vergeleken met hogergenoemde referentielanden merken we dat Italië (390), Oostenrijk (261) en Denemarken (346) merkelijk hoger scoren dan ons land en het Europees gemiddelde en Spanje (150) duidelijk lager scoort en het Europees gemiddelde fel benadert.

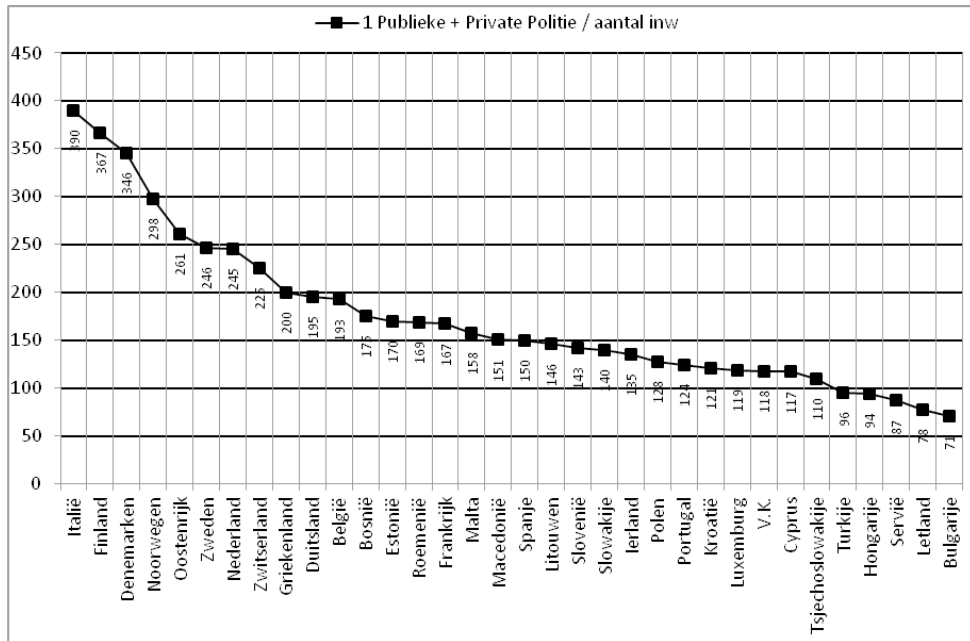
Uit de Europese cijfers kunnen we afleiden dat de *monopoliepositie* van de publieke politie geleidelijk inkalft en wordt doorbroken, waarbij meestal verwezen wordt naar Angelsaksische voorbeelden (HUYSE, 2014)⁴. Ook het Europees Instituut voor Criminaliteitspreventie signaleert dat de private sector in veel Europese landen sterk is uitgebreid (HEUNI, 2014)⁵.

⁴ Hetgeen niet noodzakelijk met zich meebrengt dat het monopolie van legaal geweld, waarover de publieke politie in de meeste Europese landen beschikt, wordt doorbroken.

⁵ De vijfde editie van het European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics vermeldt: ‘Many European countries have seen considerable increases in the private security industry over recent years and such increases can influence the counting of crime. For example, the increase of private security guards and

Wat ons land betreft: België heeft geen teveel aan veiligheidspersoneel, vergeleken in Europees verband. België beschikt niet over opvallend meer of minder publieke politie in vergelijking met andere Europese landen, doch de aanwezigheid van private personeelsleden is schaars en erg afwijkend van de meeste Europese landen.

GRAFIEK 3: EUROPESE VERGELIJKING AANTAL INWONERS PER TOTAAL PUBLIEKE EN PRIVATE PERSONEELSLEDEN – IN ABSOLUTE AANTALLEN (2011)

Bron: Eigen berekening [Basis: DE CLERCK, H. (2013). *The socio-economic added value of private security services in Europe*, Fourth White Paper, Madrid: CoESS-Aproser].

Vooralsnog bestaan geen cijfers waaruit een tijdsreeks zou kunnen opgemaakt worden ter zake, zodat we beter de evoluties zouden kunnen inschatten over een langere termijn.

Kunnen we al dan niet verwachten dat deze situatie zal wijzigen in de nabije toekomst in België?

2. DE TOEKOMST

2.1. Beleidsverklaring

Het regeerakkoord van 9 oktober 2014 kondigde aan dat de reglementering betreffende de private veiligheid zal geëvalueerd worden (FEDERAAL REGEERAKKOORD, 2014). Er werd in het vooruitzicht gesteld dat op basis van deze evaluatie zou gewerkt worden aan een nieuwe en vereenvoudigde wetgeving, waarbij bepaalde taken, die niet tot de kerntaken van politie behoren, kunnen worden uitgevoerd door private veiligheidsdiensten. Er werd aan toegevoegd dat dit initiatief rekening zou houden met het kerntakendebat van de politiediensten, en

doormen can lead to a fall in the counts of crime in retail shops and clubs as some guards may deal with crime themselves by banning offenders from their premises.

eveneens dat er steeds een overeenkomst met de politie zou worden afgesloten, die altijd toezicht zou blijven uitoefenen op de uitvoering van deze taken. Er werd tevens een correcte controle op de sector in het vooruitzicht gesteld.

In zijn beleidsverklaring benadrukte JAMBON dat veiligheid een gedeelde verantwoordelijkheid blijft (JAMBON, 2014). Meteen werd aangekondigd: *Zowel publieke als private actoren hebben een belangrijke rol te spelen in het bevorderen van de veiligheid van de burger. In dit verband kan geënt worden op de kennis, ervaringen en/of middelen die partijen kunnen bijdragen door samenwerkingsverbanden aan te gaan die voor beiden een win-win betekenen. De mogelijkheden voor dergelijke publiek-private samenwerkingsverbanden zullen worden onderzocht teneinde de veiligheid van de burger te verzekeren. Het is wel cruciaal dat deze sectoren kunnen opereren binnen een duidelijk en vereenvoudigd wettelijk kader. De wet private bewaking en de wet privédetectives zijn volgens mij toe aan een evaluatie en een herziening. Deze herziening zal gebeuren in overleg met de betrokken partners, zoals bijvoorbeeld ook de verzekeringsmaatschappijen. Ik zal waken over de controle op deze sector en over de integriteit van het personeel ervan*.

In het verlengde hiervan benadrukte de nieuwe minister het belang van de politie, die efficiënt dient te werken, dicht bij de bevolking moet staan en steeds moet streven naar een betere dienstverlening. De minister verzekerde dat de filosofie van gemeenschapsgerichte politie zal behouden blijven, waarbij onder meer de rol van de wijkpolitie zal worden versterkt: *'Het doel blijft om meer blauw op straat en blauw meer op straat te krijgen'*. En meteen werd daaraan toegevoegd: *'Daarom dienen de politieagenten opnieuw op hun essentiële taken te worden gericht en moeten ze bevrijd worden van onnodige administratieve taken. Het kerntakendebat zal worden verdergezet⁶ en samen met de andere partners (veiligheidskorps, VSSE, private sector, defensie ...) zal gezocht worden naar de meest pragmatische en meest efficiënte oplossing'*. Tot dit algemeen statement beperkte Jambon zich voorlopig in zijn beleidsverklaring.

In deze context mag niet over het hoofd worden gezien dat de Belgische publieke politie over het algemeen beschouwd wordt als duur (BRUGGEMAN *et al.*, 2010). Vooral het uitbesteden van politietaken aan de private sector treedt opnieuw op de voorgrond in de context van het debat over het terugdringen van de overheidsuitgaven. Kostenbesparing lijkt het wel het middel om de commerciële veiligheidssector in te schakelen. Er wordt duidelijk gemikt op een grotere rol van de commerciële veiligheidssector.

⁶ Op 8 juni 2005 organiseerde de Senaat een colloquium 'Het Kerntakendebat', onder de titel: 'Lokale overheden en (private) veiligheid'. In 2012 nam de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt van de Kamer van Volksvertegenwoordigers het initiatief om hoorzittingen te organiseren over de overdracht van bepaalde politiediensten aan private bewakingsfirma's (JADOT, 2012) en in 2013 deed ze hetzelfde, dit maal ter evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective (SOMERS, 2013).

Tijdens deze hoorzittingen worden verschillende actoren gehoord: de 'Confederation of European Security Services', de Beroepsvereniging van bewakingsondernemingen, de bewakingsondernemingen Securitas en G4S, de academische wereld, de Vaste Commissie van de Lokale Politie, de Federale Politie, de Dienst Private Veiligheid bij de FOD Binnenlandse Zaken, het Nationaal syndicaat voor het politie- en veiligheidspersoneel, het Vrij Syndicaat van het Openbaar Ambt, het Syndicaat van de Belgische Politie, het secretariaat Politie van de Christelijke Centrale van de Openbare Diensten, de Algemene Centrale van de Openbare Diensten, het ACV-Voeding en Diensten, het ABVV en het ACLVB Diensten.

Finaal gaf dit op 4 december 2013 aanleiding tot een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 april 1990 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid en werd dit wetsontwerp op 23 januari 2014 ook wet (BURGELMAN, COOLS & LEMAITRE, 2014).

2.2. 'Never waste a good crisis'

De minister stelde in navolging hiervan een *taskforce* 'Kerntakendebat politie' in, met drie personen van de lokale politie, drie van de federale politie en twee experts, die tegen eind februari 2015 haar voorstellen zou hebben moeten formuleren⁷. Daarna zal er worden overlegd met alle betrokken actoren, de sociale partners, de VVSG, en uiteraard ook het Parlement, zo werd in het vooruitzicht gesteld. Daarna zou hij een voorstel voorleggen aan de regering. De taskforce ging aan de slag in alle luwte, want intussen waren er andere hete politieke thema's die hoog op de politieke agenda stonden. In afwachting werd door Open-VLD kamerlid Sabien LAHAYE-BATTHEU reeds het initiatief genomen om een wetsvoorstel in die zin in te dienen. Dit wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 10 april 1990 geeft een opsomming van politietaken die kunnen worden overgedragen naar de private veiligheidszorg (LAHAYE-BATTHEU, 2014).

In de nasleep van de *Charlie Hebdo* aanslagen in Parijs en de daaropvolgende arrestaties in het kader van de terreurbestrijding in ons land, kort na de jaarwisseling 2014-2015, laaide het debat in het Parlement terug op. Het dreigingsniveau werd door OCAD opgetrokken naar niveau 3. Als gevolg daarvan verhoogde de druk op de politiediensten⁸.

Open VLD fractieleider Patrick DEWAELE riep op 26 februari 2015 de minister van Binnenlandse Zaken JAMBON op om spoedig met zijn plannen over de kerntaken van de politie naar de Kamer te komen⁹. 'We moeten onze goed getrainde politiemensen inzetten voor echte politietaken', zo hield hij voor. Dewael porde de minister: 'Het aanhoudend verhoogde dreigingsniveau bewijst de noodzaak om het kerntakendebat van de politie in een stroomversnelling te brengen. Never waste a good crisis. Onze goed getrainde politiemensen zijn al te vaak bezig met oneigenlijke taken en opdrachten die niets te maken hebben met politiewerk.' Het Kamerlid verwijst onder meer naar het begeleiden van gevangenen naar de rechtbank en het vervullen van administratieve verplichtingen.

JAMBON benadrukte in zijn antwoord dat de regering op korte termijn het kerntakendebat zal afronden en een lijst van taken zal voorstellen, die drie categorieën van taken zal bevatten, met name:

- taken die als de echte sleuteltaken van de politie kunnen worden beschouwd;
- taken die ooit belangrijk waren maar nu niet meer nodig zijn; en
- taken die ook door andere instanties (openbare diensten of privéfirma's) kunnen worden uitgevoerd.

De private veiligheidssector kwam in beweging en meldde dat de Beroepsvereniging van bewakingsondernemingen (BVBO) een grote bijdrage kan en wil leveren aan het huidige debat over de kerntaken van politie en justitie (DE CLERCK, 2014). Binnen het veiligheidslandchap in ons land is er ruimte voor meer private veiligheid, zo vond het BVBO, en dit als antwoord zowel op de groeiende vraag naar meer politie en veiligheid als op de noodzaak voor de politie om zich op haar kerntaken te focussen. Minister JAMBON hoorde reeds de sector en

⁷ Vooral nog is er nog weinig of niets bekend om het resultaat van dit overleg.

⁸ De discussie wordt in grote mate doorkruist doordat de regering besliste van militairen in te zetten in het kader van de verhoogde terreurdreiging.

⁹ Samengevoegde vragen van Patrick DEWAELE aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken over 'de gevolgen van het aanhouden van dreigingsniveau 3' (nr. P0297), Willy DEMEYER aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, belast met Grote Steden en de Regie der Gebouwen, over 'de gevolgen van het aanhouden van dreigingsniveau 3' (nr. P0298), Kamer van Volksvertegenwoordigers, behandeld in de Plenumvergadering van 26 februari 2015.

beloofde een constructief overleg. Het kerntaken debat moet volgens de BVBO structureel worden gevoerd, via een globale en doordachte aanpak.

Het BVBO heeft dan ook bedenkingen bij fragmentarische oplossingen *'die recent naar voren werden geschoven zoals betaalpolitie, waarbij een opbod gaat ontstaan tussen diensten die bewakingsondernemingen vandaag al kunnen uitoefenen en diensten die in de toekomst de politie tegen betaling gaat leveren. Ook de instelling van een nieuw gemengd – politie en leger – veiligheidskorps voor de beveiliging van een aantal strategische gebouwen, waarvan de private bewaking vandaag reeds een belangrijk deel voor haar rekening neemt, lijkt de sector niet de beste aanpak. Begeleiding van deurwaarders kan volgens het BVBO perfect gebeuren door bewakingsagenten en zou kunnen ingeschoven worden in een ruimer kader van het openstellen van niet kerntaken'*.

3. CONCLUSIE

Het moge duidelijk zijn uit bovenstaande dat België haar publieke veiligheidszorg koestert en slechts mondjesmaat de private sector hierin inschakelt. De meest recente politieke ontwikkelingen kondigen verandering aan op relatief korte termijn, mede onder budgettaire druk. Meestal wordt de notie 'privatisering' gehanteerd om de tendens aan te duiden dat in toenemende mate publieke politiefuncties worden overgeheveld naar de private sector. De vraag dringt zich op of we niet beter de term 'commercialisering' zouden hanteren in deze context. Ten slotte gaat het niet zozeer om een ander fenomeen, dat eveneens met de term 'privatisering' zou kunnen aangeduid worden, met name de toenemende inschakeling van burgers (in het kader van Buurt Informatie Netwerken of als vrijwilligers) in de veiligheidszorg.

In deze bijdrage hebben we getracht de huidige situatie van België binnen Europa te schetsen. In tal van landen kwam intussen, en vooral in Europese metropolen, een pluriform handavings- en toezichtscomplex tot stand (DEVROE *et al.*, 2014), verschijnsel dat meestal aangeduid wordt met de notie 'pluralisering'. Onderzoek leert evenwel dat dit verschijnsel tal van diverse gezichten kent en in grote mate onderhevig is aan stedelijke diversifiëring, ook binnen één en hetzelfde land (DEVROE, 2015). Veiligheidsdispositieven verschillen grondig van elkaar op het vlak van politiebesteding, overheidsbeleid, juridisch kader, historische, politieke en culturele context, om niet te vergeten in de verhouding tussen lokale en centrale overheden (PONSAERS & DEVROE, 2014). Het verschijnsel dat met de notie 'pluralisering' wordt benoemd verhuult nogal eens het eenvoudige feit dat we te maken hebben met 'commercialisering'. Uiteindelijk kan 'pluralisering' immers makkelijk een diversiteit aan publieke politiezorg inhouden (TERPSTRA *et al.*, 2013). We staan dan ook voor de prangende vraag in welke mate deze 'commercialisering' zich morgen eveneens in ons land zal doorzetten. Hoe dan ook zal het antwoord op deze vraag besloten liggen in de te maken politieke opties ter zake.

Het is duidelijk dat er nood is aan meer en beter cijfermateriaal en dat de nood aan cijfermateriaal en een goede monitoring aangaande dit studieobject interessant zou zijn, zodat we beschikken over cijferreeksen die duidelijker de trends zouden kunnen weergeven. Het gaat alvast om een studiedomein dat aan belang wint in ons land.

REFERENTIES

BRUGGEMAN, W., VAN RYCKEGHEM, D., ALLAERTS, D., BARBIER, A., CRISPEL, M., DE WITTE, L., EASTON, M., LEMAITRE, A., LOYENS, K., MAESSCHALCK, J., MASSEI, A., MAURER, T., PONSAERS, P., SIMONIS, M., VAN DEN BROECK, M., WANDERSTEIN, H. (2014). *Een politie in verbinding. Een visie voor de politie in 2025*. Brussel. Zie: <http://www.polsupport.be/FILE/DGS/DSI/police2025n.pdf>

- BRUGGEMAN, W., EASTON, M., DEVROE, E., PONSAERS, P. (2010). Conclusie: Kijken naar de toekomst van de politie. In W. BRUGGEMAN, E., DEVROE & M. EASTON (eds.), *Evaluatie van 10 jaar politiehervorming*, Panopticon Libri n°4. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 281-285.
- BURGELMAN, L., COOLS, M. & LEMAÎTRE, A. (2014). *Private veiligheid 2014-2015*. Brussel: Larcier.
- DE CLERCK, H. (2013). *The socio-economic added value of private security services in Europe*, Fourth White Paper, Madrid: CoESS-Aproser.
- DE CLERCK, H. (2014). Zie: <https://startpuntbewaking.wordpress.com/2012/06/14/beroepsvereniging-van-bewakingsondernemingen-wil-begeleiding-van-gerechtsdeurwaarders-door-bewakingsagenten/>
- DEVROE, E. (2015). Bringing politics back into the study of policing. A case-study on the policing of social disorder in Belgium. *Policing & Society, published online 30 April 2015*.
- DEVROE, E., PONSAERS, P., BRUGGEMAN, W., DE PAUW, E. & EASTON, M. (2014). Policing in Europese metropolen. Themanummer *Orde van de Dag*, nr. 68. Mechelen: Kluwer.
- FEDERAAL REGEERAKKOORD (2014). Brussel. Zie: http://issuu.com/cdenv/docs/cdv_regerakk_fed/
- HEUNI (2014). *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*, Fifth Edition, 24.
- HUYSE, L. (2014). *De democratie voorbij*. Leuven: Uitgeverij Van Halewyck.
- JADOT, E. (2012). *Hoorzittingen over de overdracht van bepaalde politiediensten aan private bewakingsfirma's*. Brussel, Kamer van Volksvertegenwoordigers, DOC 53 2446/001.
- JAMBON, J. (2014). *Beleidsverklaring, veiligheid, politie en binnenlandse zaken*. Kamer van Volksvertegenwoordigers, DOC 54 0020/025.
- LAHAYE-BATTHEU, S. (2014). *Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 10 april 1990 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid wat de overname van politietaken*. Kamer van Volksvertegenwoordigers, Doc 54 0675/001.
- PONSAERS, P. & DEVROE, E. (2014). Nationale politiebestellen in beweging in Europa. *Handboek Politiediensten*, Internationaal, Afl. 111, 1-60.
- SOMERS, B. (2013). *Hoorzittingen over de evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective*. Brussel, Kamer van Volksvertegenwoordigers, DOC 53 2711/001.
- TERPSTRA, J., VAN STOKKOM, B. & SPREEUWERS, R. (2013). Toezichthouders en handhavers in de (semi)publieke ruimte - een internationale vergelijking -, Radboud Universiteit te Nijmegen, Criminologisch Instituut, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2013, WODC/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- TERPSTRA, J. & DEVROE, E. (eds.) (2015). Plural policing. *European Journal of Policing studies*, 3. Antwerpen- Apeldoorn: Maklu.